

MÜRTEDE HADDİ (İSLÂM'DAN DÖNME)

Mürted, İslâm dininden küfre dönen kimse demektir. Erkek olsun kadın olsun İslâm dininden dönen kimse, akıllı ve buluğa ermiş ise İslâm'a dönmesi için üç kere çağrılır ve baskı yapılır. İslâm'a dönerse serbest bırakılır aksi takdirde öldürülür. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فِيمَتَ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَآلِآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ "İçinizden kim dininden döner de kafir olarak ölürse, onların (o gibilerin) yaptığı (iyi) işler dünyada da Ahirette de boşa gitmiştir. Onlar o ateşin (cehennemin) arkadaşlarıdır. Onlar orada (bir daha çıkmamak üzere) ebedi kalıcıdırler."¹

Buhari İkrime'den şunu rivayet etmektedir:

أَتَى عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِزَنَادِقَةٍ فَأَحْرَقَهُمْ فَبَلَغَ ذَلِكَ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَوْ كُنْتُ أَنَا لَمْ
أَحْرَقَهُمْ لِنَهْيِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللَّهِ وَلَقَتَلْتَهُمْ لِقَوْلِ رَسُولِ
"Müminlerin emîri Ali (عليه السلام)" اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ
(عليه السلام)'ye zındıklar getirildi ve onları yaktırdı. Haber İbni Abbas'a ulaşınca: Onun yerinde ben olsaydın yaktırmazdım. Çünkü Rasulullah (عليه السلام): 'Allah'ın azabı ile azab etmeyin' buyurarak ateşle cezalandırmayı yasaklamaktadır. Ben olsaydım Rasulullah (عليه السلام)'in: 'Kim

¹ Bakara: 217

***dinini (İslâm'ı) değiştirirse onu öldürünüz'* sözüne göre onları öldürürdüm."**¹

Erkeklerin öldürülmeleri gerektiği hadiste açık ve nettir. Kadınların öldürülmeleri ise hadisin genelliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü "**Kim dinini değiştirirse**" hadisinde yer alan "men" lafzı umum lafızlardandır. Aynı şekilde Darakutni ve Beyhaqi Cabir'den şu hadisi rivayet etmektedirler: "*Ümmü Mervan adındaki bir kadın İslâm'dan dönmüştü. Durum Rasulullah (ﷺ)'a bildirildi. O da kadının tevbeye çağrılmasını, tevbe ederse serbest bırakılmasını aksi halde öldürülmesini emretti.*" Ancak çocukların ve delilerin riddetleri sahih değildir, geçersizdir, bunlar mükellef değildirler dolayısıyla bunlara irtidat haddi uygulanmaz. Çünkü Rasulullah (ﷺ) şöyle buyurmaktadır:

رَفَعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَبْلُغَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَعَنِ الْمَعْتُوهِ حَتَّى يَبْرَأَ "Üç kişiden kalem kaldırılmıştır: Buluş çağına erinceye kadar çocuktan, uyanıncaya kadar uyuyandan ve akıllanıncaya kadar deliden."²

İrtidat eden kimsenin üç kere tevbe etmeye çağrılması, Nebi (ﷺ)'nin Ümmü Mervan'ın üç kere tevbeye çağrılmasını emrettiği hadise dayanmaktadır. Aynı uygulamayı Ömer (رضي الله عنه) de yapmıştır. Muhammed b. Abdullah b. Abdulkari'den: Dedi ki:

¹ Buhari İstıasetü'l mürteddin 6411, Tirmizi K. Hudud 1378; Ebu Davud, K. Hudud, 3787; Ahmed b. Hanbel, 1775

² Ebu Davud, K. Hudud, 3824

قَدِمَ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَجُلٌ مِنْ قَبِيلِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَسَأَلَهُ عَنِ النَّاسِ فَأَخْبَرَهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ عُمَرُ هَلْ كَانَ فِيكُمْ مِنْ مُعْرَبَةٍ خَيْرٍ فَقَالَ نَعَمْ رَجُلٌ كَفَرَ بَعْدَ إِسْلَامِهِ قَالَ فَمَا فَعَلْتُمْ بِهِ قَالَ قَرَّبْنَاهُ فَضَرَبْنَا عُنُقَهُ فَقَالَ عُمَرُ أَفَلَا حَبَسْتُمُوهُ ثَلَاثًا وَأَطَعْتُمُوهُ كُلَّ يَوْمٍ رَغِيقًا وَاسْتَبْتُمُوهُ لَعَلَّهُ يَتُوبُ وَيَرْجِعُ أَمْرَ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ عُمَرُ اللَّهُمَّ إِنِّي لَمْ أَحْضُرْ وَلَمْ أَمُرْ وَلَمْ أَرْضَ إِذْ بَلَغَنِي "Ömer b. el-Hattab'a Ebu Musa tarafından bir adam geldi de Ömer ona, uzaklardan bir haber var mı? diye sordu. Adam: Evet, bir adam Müslüman olduktan sonra İslâm'dan döndü. Ömer: Peki ona ne yaptınız? Adam: Onu yakaladık ve boynunu vurduk. Ömer: Onu üç gün hapsedeydiniz, her gün ona ekmek verseydiniz, tevbe edip tekrar Allah'a döner umuduyla onu tevbe etmeye çağırıydınız ya? dedi ve sonra şöyle dua etti: Allah'ım ben bu olayda bulunmadım, böyle emretmedim ve bana ulaştırılan şeyden dolayı da razı olmadım."¹

Ömer'den önce Ebu Bekir de aynı şekilde hareket etmişti. Darakutni ve Beyhaqı şu olayı naklederler: "Ebu Bekir, Ümmü Karfe denilen ve Müslüman olduktan sonra küfre dönen bir kadını tevbe etmeye çağırdı, tevbe etmeyince de onu öldürdü." Bu rivayetlere göre, Rasul (ﷺ)'in ve ondan sonra da Ebu Bekir ve Ömer'in, mürtedi tevbe etmeye çağırdıkları sabittir. Mürted öldürülmeden önce tevbe etmeye çağırılmalıdır, ancak üç kere tevbe etmeye çağırılması, bağlayıcı bir husus değildir. Zira adet olarak üç kere çağırmakla özrün ortadan kalkması gerçekleşmiş olur. Yoksa üç kereden daha fazla sayıda da tevbeye çağırılması caizdir. Çünkü İslâm'ın ona tekrar hatırlatılmasından maksat onun İslâm'a dönmesini

¹ Muvatta Malik K. Akdiye, 1220

sağlamaktır, dönmesi için mürtedde yeterli sürenin verilmesi gerekir. Rivayet edildiğine göre Ebu Musa, Muaz'ın tekrar tekrar öldürmesini talep ettiği mürtedi Muaz gelinceye kadar iki ay boyunca tevbeye çağırmıştır. Ömer'den rivayet edildiğine göre de tevbenin süresi üç gündür, bu süre içerisinde tevbe ederse tevbesi kabul edilir aksi takdirde öldürülür.

Ancak mürtedin tevbesi irtidat olayının tekrarlanmaması durumunda geçerlidir. Dinden dönmesi tekerrür ederse tevbesi kabul edilmez. Tevbe etse de etmese de hemen öldürülür. Çünkü Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيُهْدِيَهُمْ سَبِيلًا "Doğrusu inanıp sonra inkar edenleri, sonra tekrar inanıp tekrar inkar edenleri sonra da inkarları artmış olanları Allah bağışlamaz; onları doğru yola erdirmez."¹

Ayette yer alan; "Allah onları bağışlamaz" ifadesi, Allah'ın onların tevbelerini kesinlikle kabul etmeyeceği anlamına gelmektedir. Allah tevbelerini kabul etmeyince elbette ki devlet de kabul edemez. El-Eşrem, Zıbyana b. Ammara'dan şunu rivayet etmektedir: "Sa'd oğullarından bir adam Beni Huneyfe mescidine uğradı ve oradakilerin Müseyleme'nin recezelerini (bir çeşit şiir türü) okuduklarını gördü. Hemen İbni Mes'ud'a giderek durumu bildirdi. İbni Mes'ud onlara adam göndererek onları

¹ Nisa: 137

getirtti, onları tevbeye çağırıldı ve onlar da tevbe ettiler. İbni Nevvaha denilen bir adam dışındakileri serbest bıraktı. Sonra da ona: Ben bir keresinde sana gelmişim, sen de tevbe ettiğini iddia etmişsin. Fakat şimdi görüyorum ki sen tekrar küfre dönmüşsün dedi ve onu öldürdü."

Mürted, hakimın verdiği hüküm ile devlet tarafından öldürülür. Şayet Müslümanlardan bir kimse kasten bir mürtedi öldürürse kısas gerekir. Çünkü bu, devlet raiyesinden herhangi bir kafiri öldürmek gibidir.

Mürted, Müslüman olduktan sonra küfre dönen kimsedir. Müslüman olduktan sonra küfre dönen herkes mürted sayılır. Müslüman bir kimsenin tekfir edilmesi için ise dört şart aranır:

- 1- İtikat
- 2- Şüphe
- 3- Söz
- 4- Fiil.

İtikat, yani inanma iki türlü olur. *Birincisi*; Allah'ın ortağı olduğuna ya da Kur'an'ın Allah'ın kelamı olmadığına inanmak gibi hakkında kesin yasaklama gelen bir şeyi ya da kesin olan bir hususun tam tersi bir şeyi kesin tasdik etmektir. *İkincisi ise*; cihadın farzıyeti, içkinin haramlığı, hırsızın elinin kesilmesi gibi dinen bilinmesi zaruri olan hususlardan birisini inkar etmek.

Şüphe ise, delili kesin olan inançlarla ilgili hususlarda şüpheye düşmektir. Kim Allah'ın birliği,

Muhammed'in peygamber olduğu, zina eden erkeğe sopa vurulması veya benzeri hususlar hakkında şüphe ederse kafir sayılır.

Sözden kasıt hiçbir surette tevil kabul etmeyen sözlerdir. Örneğin kim İsa Allah'ın oğludur, İslâm Muhammed'in kendisi tarafından (Allah'tan gelmemiştir) gibi sözleri söylese, bu sözleri söyleyen kimse kesinlikle kafirdir, tekfir edilir. Ancak tevil edilme ihtimali bulunan sözleri söylemesinden dolayı tekfir edilmez. Söylenen söz yüzde doksan dokuz küfür ihtimalini taşısa bile. Yüzde bir iman ihtimalini taşıyorsa, yüzde birlik ihtimal yüzde doksan dokuzluk ihtimale tercih edilir. Çünkü bu yüzde birlik durum iman tarafındadır. Yüzde birlik durumun varlığı ile tevil ihtimalinin varlığı söz konusudur, dolayısıyla da tekfir olunmaz. Çünkü kullanılan ifade, şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde küfür sözü olmadıkça kafir sayılmaz.

Filden kasıt ise, küfür olduğunda herhangi bir tevil ihtimali bulunmayan davranışlardır. Kim puta secde eder, kilisede Hıristiyanlarla dua ederse tekfir edilir ve İslâm'dan dönmüş sayılır. Çünkü Hıristiyanların kilisede yaptıkları törenler, küfür olduğunda ihtimal bulunmayan bir fiildir. Kim böyle bir fiili yaparsa tevil ihtimali bulunmayan küfür davranışını yapmış sayılır. Ancak içinde tevil ihtimali taşıyan bir fiili yapan kimse tekfir edilmez. Örneğin kiliseye girerse tekfir edilmez. Çünkü orayı görmek için girmiş olma ihtimali olduğu gibi ayine katılmak için girmiş olma ihtimali de vardır. Yine İncil'i

okuyan kimse tekfir edilmez. Çünkü içindekilere vakıf olup yanlışlığını ortaya koymak için okumuş olabileceği gibi, inanmak için de okumuş olabilir. Dolayısıyla tevîl edilme ihtimali bulunan bir fiilden dolayı faili tekfir edilmez ve mürted sayılmaz.

Riddet, zina haddi dışındaki hadlere ait şartlarla sabit olur. Bunlar; adalet sahibi iki erkeğin ya da bir erkek ile iki kadının şهادeti, yani şer'i beyyinelerdir. Çünkü bunun için özel bir nass varid olmamıştır.

Mürtedin Malları

Mürted, tevbe etmeye çağrılmadan önce malının ve kazancının malikidir. Kendisine İslâm arz olunur ancak Müslüman olmaktan kaçınır sonra da öldürülür veya mürted olduktan sonra haddin dışında bir başka şekilde ölürse; önce borçlarının ödenmesinden başlanır. Cinayet tazminatları, eşinin ve nafakasını temin etmek zorunda olduğu kimselerin nafakaları ayrılır. Çünkü bu hakların devre dışı bırakılması caiz değildir. Bu türden harcamalar yerine getirildikten sonra malından geriye bir şey kalmazsa iş bitmiş demektir. Geriye mal kalırsa bu mal, devlete ait mallarla birlikte beytülmal'a ait bir fey' sayılır. Bu mal tıpkı fey' gelirleri gibidir. Kafir devletlerden birisine yani daru'l harbe kaçması durumunda da hüküm aynıdır. Ancak kafir bir devlete kaçarken mallarını güvendiği birisine emanet olarak bıraktıysa (devlet tarafından çıkartılan bir kararla malları dondurulur), tevbe

etmesi için girişimlerde bulunulur. Şayet bu girişimler fayda vermezse ve riddetinde ısrar ederse öldürülmeyi hak etmiş olur, ona karşı öldürülmüş kimse muamelesi yapılır ve malı fey' sayılır. Bunun delili, Ebu Bekir (ؓ)'in dinden dönenlere karşı yapmış olduğu uygulamalardır. Onları öldürdü, irtidatlarından dolayı mallarını ve kanlarını mubah saydı ve malları ganimet olarak alındı, sahabeler de bu uygulamayı uygun buldular, ses çıkartmadılar. Bu nedenledir ki bir bölge halkı İslâm'dan döner ve küfür hükümlerini uygularsa, Ebu Bekir (ؓ)'in yaptığı örnek alınarak mallarının ganimet sayılması, kendilerinin esir alınmaları, kadınlarının ve çocuklarının tutsak edilmeleri ve imamın onlarla savaşması gerekir. Çünkü sahabe bu şekilde hareket edilmesi üzerinde icma etmiştir.

